

POPOLAJA FRONTO

INFORMA BULTENO INTERNACIA PRI

HISPANA LUKTO KONTRAŬ LA FAŜISMO

ELDONO DE GRUPO, LABORISTA ESPERANTISTA VALENCIA (Hispanio)
 REDAKCIO KAJ ADMINISTRACIO: STRATO MAR, NUM. 25

JEN

ASTURIO!

La nomo de Asturio estas sankta por ĉiu antifaŝisto. Izolita punkto en la nordo de Hispanio, angore ĝi suferas k bravege ĝi defendas la substancon de homaj principoj, kontraŭ nuboj de aviadiloj k kontraŭ lavango de potencaj italaj divizioj. Se estas honoro, por la popolo, la defendo de Asturio, ankaŭ estas perversa ambicio ĝia subpremo, por la malamiko. Jen la tragika veto,

antaŭ kies incidentoj la indiferento estas krimol! Unu devizo, fatala k grandioza, hurlas patose tra montoj k valoj ankoraŭ liberaj: Mortil morti digne per la fiera morto de liberigantoj. Morti, kraĉante naŭzon sur la vizaĝon de tiranoj, kiam la idealo estas definitive la tuta kiraso.

La faŝistoj—mil kontraŭ unu!—malfacilege marŝetas antaŭen, oferrante homojn k materialon. Freneze k furioze, ili devas malŝpari malkaran sangon k multekostan fajron por povi ekpaŝi konkere sur pinto de roko, tra mizera strato de vilaĝo aŭ preter humila flueto de rivereto. La poezia pejzaĝo de Asturio, verda pro la milda aŭtuno, flagras, brulas, tondras k eksplodas, kvazaŭ tradicia malbeno, per geologia voĉo, de subpremantoj kontraŭ la subpremantoj. Asturio, ministra regiono, sin defendas per aktiva instrumento de laboro: per dinamito! Kontraŭ la rafinitaj sciencaj mortigiloj, kun marko de Italio k Germanio, nia irato la ministro iomete forgesas pri kanonoj k fusiloj; sperte li rememoras pri sia fako, pri la kartoĉo, kiun oni ekbruligas per fajrero de cigaredo, ĵetante ĝin trankvile,

laŭ pozo de Diskobolo, kontraŭ la fremdajn sklavigantojn... Asturio, klara klariono vokanta al batalo por libero, antaŭ kvar jaroj, estas nun—ankaŭ en Oktobrol—torĉo lumeganta de drasta epopeo, de viva aktuala legendo, verkita tremante, per semado de veoj, sur modestaj lokoj kies anonima ekzisto akros, en la estonto, mirindajn k sonorajn titolojn por civitanaj pilgrimejoj.

Ekzemplodona regiono; dum dek kvin monatoj ĝi estis k estas amboso, kiun ne rompas la faŝismo, k marĉo el mikso de sango perfida kun sango lojala. Sed, nun la premege estas jam tro decida; okaze de malvenko la foriro ne eblas. En tia kondiĉo la dilemo estas terure simpla: rezisti k venki aŭ fiaski k morti. Ĉu «burga» demokratio? ĉu rigora klasbatalo? renverso de la faŝismo! kia celo do plej urĝa por oferi eĉ la vivon? Tiuj skeptikaj homoj, kiuj en paca eksterlanda medio, taksas marĉande la gradojn de sia simpatio al nia skrapanta luktego, en duboj ankoraŭ—ankoraŭ!—pri troa revolucio aŭ troa konservativemo, devas konfesi, almenaŭ en la intimaj ĉeloj de sia konscienco, la nulan valoron de ĉiu babilado pri ajna teorio kompare kun la situacio—pro ago konkreta, en elementa devo—de niaj asturanoj, kiuj staras, kun la minaco de faŝistoj, antaŭ la brusto, k la profundaj abismoj de l' maro, post la dorso...

Trubia, astura urbo kun fabriko de kanonoj, situas je pafado de fusilo eĉ kvar frontoj. Sed en Trubia la laboro ne haltas pro tio; nun mem, dum oni parolas aŭ oni kalkulas pri la heroeco de Asturio, la forĝistoj ne povas aŭdi varmajn laŭdojn nek atenti platonajn konsilojn ĉar bruas plj, k gravas pli, la muziko de marteloj. En la fabriko oni perceptas najbare la militajn blekojn de la maŭroj k la fanfaronajn kantojn de la italoj; tamen oni daŭre tie laboras, fandante feron k hardante ŝtalon por kanonoj liberigaj; dorlotitaj maŝinoj, kun la sola fundamenta celo—plej granda, plej nobla celo!—eviti nur la triumfon de l' faŝismo; en Asturio ne ekzistas alia ambicio. Tie pereadis, sub unueca bloko, ĉiu partia ambicio, ĉiu naiva aŭ lerta ambicio ĉizi la trajtojn de la gajno laŭ personaj gustoj k preferoj, el la varia sortimento de skoloj k teorioj, kiuj logas sen medito, tra gaja forgeso k ignoro, pri la cirkonstancoj.

Tamen, dum flegme diskutas multaj homoj, en multaj landoj, mezurante la gradojn de nia revolucio, Asturio riskas fali apoteoze. Kontraŭ la dinamito ekzistas pli moderna scienco k fie konspiras la abunda mono de la internacia kapitalismo—saĝa k praktika en sia solidareco—por kovri tie la ĝrizan ĉielon per aviadiloj k detruai la ŝoseojn per tre pezaj tankoj. Kontraŭ tio la kartoĉo, helpilo de pravo k arogo, ne sufiĉas. La dinamito ne fariĝis por militi sed nur por fendi utile la enojn de la tero. Tial estas ebla, bedaŭrege, la plena profanado de Asturio, se la mondo—la mondo, kiu sentas, pensas, suferas k ŝvitas—ne trudus finon al la kruela ludo de siaj ŝtataj regantoj k siaj specifaj gvidantoj, indiferentaj aŭ interesataj en la brava agonio de unu popolo, kies konvulsioj evitas alies dolorojn.

Jen Asturiol mirinda ekzemplo, imitinda modelo, eĉ malgraŭ fiasko, eĉ malgraŭ pere, por venontaj generacioj, pli dankeme komprenataj, ol la nuna, la superajn lecionojn de tiuj proletoj k de tiuj intelektuloj, kiuj nun, hodiaŭ mem, stoike mortas, kune kun ĉiuj amataj estaĵoj, ĉar la horloĝo de ilia destino montras la solenan horon plenumi la lastan devon. Asturio kuras al sia epilogo por stimuli la kuraĝon de la kuraĝuloj, k por hontigi la malkuraĝon de la malkuraĝuloj. Jen Asturiol nia tre sankta Asturio...

LA POPOLA FRONTO ANTIFASISTA RICEVAS PLIAN FORTON PER ALIGO DE C.N.T.-F.A.I.

La Popolfronto kunvenis la 8. de ĉi tiu monato en Valencio, kun delegitoj de ĉiuj antifasistaj politikaj partioj k sindikataj organizoj. Ĉeestis oficiale, jam kiel membroj, la CNT k FAI. Oni decidis unuanime aktivan kunlaboradon en la plifortigita Popolfronto, sub bazo de jenaj, inter aliaj, gravaj akordoj:

Ĉesi atakojn aŭ polemikojn, en tribunoj k gazetoj, de unu al alia, inter ĉiuj sindikataj k politikaj organizoj el kiuj konsistas la Popola Fronto Antifasista.

Respekti k protekti la socian transformiĝon en la ekonomio, fare de la laboristaro, sed ĉiam laŭ normoj k reguloj de la Registaro.

Iniciati vastan unuecan agitadon por altigi la fervoron de la popolo en la ariergardo.

Helpi senrezerve, por komuna avantaĝo, la taskojn k laborojn de ĉiu Popolfronta Registaro.

SAGETOJ SEN MALICO

- Dum la vizito de Mussolini al Hitler, farita por lubriki la akson «Romo-Berlino», ambaŭ kunuloj verve oratoris, sin flatante reciproke. Ili planis por la estonto... sed ŝajnas, ke en Germanio oni dubas pri la forteco de la akso, kiu jam rompiĝis unu fojon. En la jaro 1914.
- Germanio promesas ree, ke la sendependeco de Belgio estos respektata. Ankaŭ en la jaro 1914: Germanio protektiis k garantiis la neŭtralecon de tiu lando. Tamen la germana kanceliero emfaze deklaris en la Parlamento, ke la traktatoj estas «ĉifonoj el papero». Kaj tiam ne ekzistis la «linio Maginot»!
- Radioelsendoj k gazetoj informis, ke la itala diktatoro «honorigis» la germanan popolon, metante florkronon sur la tombon de la martiroj de la nacisocialismo. Sed tie li ne povis honorigi la «iujan» germanan genton. En la suda Tirolo loĝas germanoj, sub regado de Mussolini. Tiun minoriton li ja kronas per dornoj, enmeze de la indiferento de la aŭtoro de «Mein Kampf». Versajne, temas pri germanoj triaklasaj, kiel la judoj...
- La respondo de Italio, al la Noto de la franca k angla registaroj, estas elokventa pruvo pri bona volo. Bona volo, al kiu? al kio? Kompreneble al la Komitato pri Ne-Interveno. En ĝi la itala faŝismo traŝis siajn plej efikajn k brilajn sukcesojn k Mussolini estas dankema. Kaj la Demokratioj, komplezema. Tial la afero estas ankoraŭ pritraktota en la Londona Komitato. Ĉu naiveco aŭ kunkulpeco? Kiu scias, kiu scias...
- Japanio bedaŭras, ke «Ĉinio ne komprenis ĝian intencon». Se la ĉinoj komprenus, ili ne kontraŭstarus la «civilizan» invadon. Cetere, Japanio estas ĉagrenita pro la fakto, ke oni akuzas ĝin, kiel atencinton. Japanio asertas, male, ke ĝi simple sin defendas je la atakoj de la ĉinoj. Tiel klare statas, la afero! La mondo ne devus ja toleri la provokojn de la perfidega Ĉinio, ĉu?
- Antaŭ la onidiro, ke Francio malfermus la landlimon de Hispanio, Mussolini indigniĝis k minacas, ke se tiu «ŝia manovro» efektiviĝas, li ne povos resti «ne-intervenantoj» k tuj ekromencos helpi la nacilistojn de Franko.
Tio signifas do, ke ĝis nun li nur helpis per militmaterialo siajn «volontulojn». Kredeble, jen kio okazis. Li sendis la volontulojn al Franko k la militulojn al la volontuloj. Sed ekde nun, li ekspedos amase armilojn k aeroplanojn al la volontuloj k al la frankistoj... Prave li agos por puni la provokemon de Francio... kiu insiste anoncas tion, kion ĝi neniam plenumas!
- La savinto de Italio, nuna savanto de Hispanio k tuja savanto de Eŭropo, bombaste ripetadas, ke li ne permesos, la stariĝon de «bolŝevika» reĝimo en la Mediteraneo. Unue, estus bone scii, kion li konsideras «bolŝevismo». Due, se Hispanio memdecidus akcepti tiun reĝimon, ĝi rajtus ĉar ĝi neniam enmiksiĝis en la italaĵoj, dirante ke ĝi ne toleras faŝismon en la Mediteraneo. Tria, Mussolini zorgu atente, ke tiu soveta reĝimo ne stariĝu en Italio, ĉe la fino de la tragika aventuro, kiu krevas en nia lando.

Armeo Tutpopola

Estas interese informi pri tio, ke ĵus la Ministro por Nacia Defendo diktis dekreton, per kiu estas malpermesate, al la ĉefoj k oficiroj de la Armeo, partopreni en politikaj kunvenoj, kiel oratoroj k zorgi pri politikaj propagandoj de partio, aŭ okupi gvidajn postenojn en Sindikatoj, k.t.p. Tuj post publikigo de tiu dekreto, la Ministro (Indalecio Prieto, socialisto) ricevis telegrafe peton, el la vigla Aragona fronto, kun ĵena teksto:

«En la 21.^a Korpuso, dank' al la inteligenta laboro de la komisaroj, kreiĝis fraterna harmonio inter diversaj ideologioj tra la divizioj. Delegitaro de la tri divizioj troviĝas nun en Barcelono, kie ĝi vizitas la fabrikojn k sukcesas plifortigi la ligilojn inter la ariergardo k la batalfortoj. Ni deziras aranĝi kunvenegon, kiu okazus en granda teatro de Barcelono, en kiu paroladus reprezentantoj, komisaroj, ĉefoj k soldatoj de ĉiuj ideologioj, interfratigante kun laboristoj k popolanoj. Mi petas permeson por la interveno de la militaj ĉefoj de la tri divizioj; respekteme salutante vin.—Komisaro de la Orienta Armeo.» La permeso venis kun afablaj vortoj.

Okaze de la kunveno, kiu estis amase ĉeestata k havis grandan sukceson, la Ministro ricevis tiun ĉi emocian telegramon:

«La ĉefoj, oficiroj k komisaroj de la orienta Armeo, apartenantaj al la diversaj organizoj sindikataj k politikaj, partoprenintaj la interfratigan kunvenegon, salutas la estron de la Popolfronta Registaro k la Ministron por Nacia Defendo promesante al ili porti, ĝis la lasta angulo de ĉiu fabriko, ĉiu kampo k ĉiu roto de la Armeo, la spiriton, kiu unuigas nin k ebligas venki rapide la faŝismon.»

Tiu popola soldataro estas la baro, kiu renversas la planojn de la abomenaj bruligantoj de nia milito.

BONA AMIKO DE HISPANIO MALAPERIS

Subite mortis en Parizo la komunista deputito k sindonema amiko de la hispana popolo, P. Vaillant Couturier; vortoj pri doloro ne taŭgas, kiam la doloro estas realo. Kun la fizika malapero de tiu batalanto Hispanio perdas valoran pioniron k sagacan malkovrantan de manovroj!

JAPANIO - ITALIO - GERMANIO

AL LA KONKERO DE L' MONDO

Laŭ fidinda informo, Japanio, celas en Ĉinio jam provi alproprigi al si ĝiajn naturajn riĉaĵojn k prepari la militistigon de la ĉinoj por utiligi ilin en postaj, pli vastaj, entreprenoj. Unue Azio, poste Eŭropo k Usono.

Italio siaflanke jam estas militistiganta la abisenojn. Tion oni legis en grava pariza ĵurnalo. Ĝi kalkulas nunmomente je kvincent mil nigraj soldatoj k pensas atingi stokon da tri milionoj. Per tiu kolonia armeo, ĝi intencas sekurigi al si la posedon de la Afrika kontinento k fari, el maro Mediteraneo, lagon por sia potenca Imperio.

Strange, ke en la nova plano por distribui al si la terglobon, oni ne diras eĉ unu vorton rilate al tio, kion oni faros per la hispanoj. Oni parolas pri militistigo al milionoj da ĉinoj k al milionoj da etiopianoj. Kial ne al milionoj da hispanoj? Italio k Germanio estas du sagacaj potencoj, ĉu ili ne pensis, kiom da profito ili tirus el tiuj bravaj milĉanoj, kiuj lernante fariĝi soldatoj, kapablis haltigi perfektan armeon, tiel eĉ la pordoj de Madrido, kiel en la ebenaĵoj de Guadalajara k en la montoj de Asturio?

Estas nekompreneble, aliflanke, ke Hitler k Mussolini ne pensis, je kioma plezuro k entuziasmo la hispanoj batalus por ili, post la paco en Hispanio. Imagu la emocion de la hispana proletaro, konkerante teritoriojn por tiuj mastroj. Eĉ ne malatentante la rasajn k historiajn diferencojn, oni pensu, ke la hispanoj ne militus por Italio pli malŝere ol la abisenoj, en sia konkero de Afriko por Mussolini, aŭ la ĉinoj en konkero de Azio por la japana imperialismo.

La sinteno de la aliaj potencoj, kompreneble ne gravas. Anglio k Francio oferos siajn koloniojn, kondiĉe ke la milito ne eksplodu. La milionoj da homoj diverskoloraj, kiuj loĝas en francaj k anglaj teritorioj, ja preferus submetiĝi al la gvidado k protekto de tri ŝtatoj tiel allogaj, kiel Italio, Japanio k Germanio.

Usono, Sovetio k la cetera mondo, kion povus fari kontraŭ la eskadroj k la armeoj de la «tutecaj» potencoj?

Tiu triobla volo diktos la normojn de la nova tiranio, kiun laŭ la «tutecaj» kalkuloj akceptos ĉiuj popoloj volonte. Post la efektivigo de la mondkonkero, eble estiĝos disputoj pri la respektivaj landlimoj k terposedaĵoj inter la tri Imperioj. Sed espereble ne estos malama riveleco k ĉio ordiĝos harmonie. «Tuteca» paco regos por ĉiam en la mondo inter la homoj de bona volo.

Antaŭ ol tiu programo plene realiĝos, povas prezentiĝi iu malfacilaĵo. Por tiuj konkeroj, kredeble, estas bezonataj multaj miliardoj da dolaroj. Nuntage la financoj de tiuj tri potencoj ne statas sufiĉe kontentige por la postulataj investoj. Sed la «tutecaj» diktatoroj ne kutimas halti antaŭ tiuspecaj baroj, kiujn ili konsideras malgravaj kompare kun la eblaj rezultatoj de la gigantaj akiraĵoj. Plie, unu el tiuj ŝtatoj—Italio—havas la protekton de spirita potenco, kiu tre amike rilatas al la ĉiela potenco. Sufiĉos, ke ĉi lasta ordonu al la tuta kristanaro, fari petegojn pri miraklo al Dio k, per tio, ĉie, kie la nigraj trupoj militistigitaj de Mussolini trairos, pluvos, kiel nova manao, la necesa oro por disvastigi, sur la mondo, la avantaĝojn de la «tuteca» civilizo.

NEPRE LEGINDA

por ĉiu studema laborista
esperantisto, estas ĉiu-kajero de

LA KRITIKA OBSERVANTO

REVUO POLITIKA KAJ KULTURA

kun interesaj objektivaj artikoloj pri la hispana milito. Petu jam provnumerojn al ĝenerala redakcia adreso:

INTERNATIONAL PUBLISHING COMPANY

7 DEAN HOUSE, 116 GREAT TITCHFIELD, ST,
LONDONO, W. I., ANGLIO

GAJNITA BATALO

Dum mia restado en la fronto, mi konvinkigis ke batalojn oni povas gajni diversmaniere. En centra sektoro, la milito nuntempe estas kvazaŭ inerta; nur oni aŭdas la kanonadon de l' artilerio k, de tempo al tempo, la fusilpafadon de pozicio al pozicio.

Nia ofensivo translokiĝis al Aragono k la defendantoj de Madrido iomete ripozas post tiom multaj k penigaj bataladoj. Sed, eĉ dum batalpaŭzo, la soldatoj de la Respubliko, gajnas batalojn.

Hieraŭ ni rikoltis 100 sakojn da hordeo, laboro kiu estis tre bone plenumita de la kamaradoj de mia Brigado. Ĉi tiuj kamaradoj, kampanoj unuj, urblaboristoj aliaj, estis devigataj realigi tiun laboron dum la nokto je 200 metroj de la faŝistaj tranĉeoj; tiom proksimaj ni estis de la faŝistoj, ke eĉ la malamikajn aŭskultaĵojn ni tre bone k facile aŭdis. Ju pli da risko en la laboro, des pli agrabla estas la rezultato por ĉiu brigadano!

Tuta ĉi tereno, kiu konsistis el pli ol kvar hektaroj, estis falĉita, rikoltita k surŝultre translokigita ĝis niaj tranĉeoj de dua linio, de kie ĝi estis poste transportita per kamionoj al la ariergardo.

Ho, kiel koleris la faŝistoj ekvidinte tion la sekvan tagon! Ni mem, de niaj tranĉeoj, krie rakontadis al ili, kiel ni faris tion. Kaj ni ĉiuj ridadis!

Tio klare montras per kia entuziasmo batalas niaj soldatoj. Neniu el ili volas nenion faradi. Dum nia Respubliko gajnas batalojn en la internacia fronto k en la enlandaj frontoj, kiel en Aragono k en la Sudo, ni gajnas aliajn batalojn en la kampano sur kiun, dum jarmiloj, elverŝis sian ŝviton, profite nur al la ekspluatantaj bienposedantoj, niaj malfeliĉaj kampanoj, aliĝitaj hodiaŭ en soldatoj de la popola armeo, helpante

tiel, morale k materie, nian popolfroktan registaron, kiu en Genevo defendis la pravon k rajton de Hispanio, dum ni batalas en la batalkampoj por atingi baldaŭan triumfon sur la malamikoj de nia lando, malamikoj de la tutmonda proletaro.

Rikardo RILES

Villanueva de la Cañada, 28-9-957.

KULTURA FRONTO

Per ofero en batalo, la popolo gajnas rajton sur la vojo de klerigo!

SAVITAJ INSTITUCIOJ

Dum la artilerio k la aviadiloj de la faŝistoj ŝutis la morton k la detruon sur la stratojn de Madrido k intencis ruinigi—kelkfoje kun sukceso—la artajn k kulturajn trezorojn de la ĉefurbo, la registaro de la Respubliko klopodis senlace savi la sciencajn k la intelektajn instituciojn, kiuj prefere ŝajnis minacataj de la invada barbareco.

Unu el la plej difektitaj centroj estis la Instituto Cajal, parte detruita de la obusoj. Atenta k delikata laboro estis farita por preni k paki zorgeme la ilaron, materialon k libron, sub la malamika pafado; ĉio estis translokita en Valencio, kie la Instituto daŭrigis siajn esplorojn. Alia scienca laborejo estis en danĝero: La Nacia Instituto pri Fiziko; kie ankaŭ tre urĝe oni devis fari la necesan laboron por savi la multvalorajn kolektojn arigitajn post longaj jaroj. Ĉio estis sekurigita en konvena loko k nun denove ĝi funkcias. En la Muzeoj pri Naturaj Sciencoj k pri Botaniko, la laboroj kontinuas pri mineralogio, geologio, geografio, paleontologio, k. a.

La kultura laboro, farita de la Sciencaj Institutoj por efektiviĝi la planojn de la Nacia Instituto por Sciencaj Esploroj, estas gravega. Pli ol sepdek titoloj aperis sub formo de broŝuroj, revuoj k libroj, eldonitaj dum unu jaro. Tiuj publikigaĵoj pritraktas ĉiujn fakojn de Hemio k Fiziko prezentante la rezultatojn de studoj k eksperimentoj de la profesoroj en la laboratorioj, kie ili senĉese laboradas por kontribui al la progreso de la scienco.

UNUAGRADA INSTRUADO

Malgraŭ la grandegaj elspezoj de la milito, nia registaro tute ne forgesas la devojn de la ŝtato rilate klerigadon. Oni volas, eĉ dum la milito, likvidi la staton de malklereco de la popolaj tavoloj, kiuj dum la regado de la reakcio estis forlasitaj en tiu aspekto de la kulturo.

En la nuna ŝtata buĝeto estas rimarkinda pliigo de mil pesetoj jare por la salajroj de ĉiuj unuagradaj geinstruistoj. Oni ĵus kreis 10.000 novajn tiajn oficojn, kio signifas elspezon de kvardek milionoj da pesetoj.

Por konstruo de novaj lernejoj oni dediĉas kvindek milionojn da pesetoj. Estas asignita, por pliigi la vesperajn klasojn por plenaĝuloj, sumo de du milionoj, kompletigante per tio la laboron de la Milicoj de la Kulturo k aliaj klerigaj institucioj. Dek milionoj k duono estas destinitaj por entrepreni, pere de diversaj organizoj, la lukton kontraŭ la analfabetismo. Miliono da pesetoj estas asignita al la servo de infanaro en antaŭlerneja aĝo.

Por kantinoj, vartejoj k vestejoj por lernantoj, oni dediĉas sep milionojn. Kun la celo havigi la maksimumajn faciligaĵojn al la studentoj el proletaj familioj, ne nur la ŝtato donacas senpage la instruadon, librojn k aliajn servojn, sed ankaŭ kreiĝas serio da restadejoj k internigejoj por ĉiuj studentoj, kiuj translokiĝas al la urboj, kie tiuj lernejoj funkcias. Krome, ekzistas sistemo de pensioj k subvencioj. Dekomence oni fiksis por tiuj planoj sep milionojn da pesetoj.

La profesia instruado, ĝis nun, estis preskaŭ absolute malzorgata ĉe la infanoj; ĝi estas necesa por ke ili povu sin apliki al koncerna metio, por kiu ili montras preferan emon, inklinton aŭ kvalitojn. En la buĝeto, kiun ni komentis, estas dediĉitaj tri milionoj por tiu celo.

Fine, en la buĝeto estas fiksitaj tri milionoj k duono por subvenciadi Societojn, Centrojn k Instituciojn, kiuj sin okupas pri sciencaj esploroj k kultura laboro. Tial, kun fiero, la popolo povas jam rigardi, la superajn studaĵojn sen klasaj privilegioj.

PLEJ GLORA NOVA VENKO

—Hieraŭ nia brigado trafis novan venkon—. Tion ĵus diris la ĉefo de tiu subsektoro en la madrida fronto. —Nova k grava venko... Ni petas al li informojn pri tiu milita sukceso, kiun ne pritraktis la oficiala komuniko. Li ridetas. —Dek soldatoj skribis sian unuan leteron. Kiam ili aliĝis la brigadon, ili estis analfabetaj kamparanoj!

Fakte, tio estas ĝojiga venko ĉe tiu ajn el niaj brigadoj. La knaboj ja ĝojas, povante skribi mem al la patrino k al la fianĉino pri la batalo kontraŭ la malamikoj de la kulturo. Entuziasme ili parolas pri sia lernado k montras sian unuan skribaĵon. Letero al la vilaĝa hejmo, kiun streĉe legos tie ĉiuj, kiuj kapablas, ĉar bedaŭrinde ne ĉiuj vilaĝanoj estis soldatoj de tiu armeo, kiun instruas la trupojn.

Oni scias, ke en niaj frontoj estas, krom militmaŝinoj k viglantaj fusiloj, homoj zorgantaj pri la tasko instrui legi k skribi al la batalantoj, kiuj estas malkleraj. Tiuj homoj formas la Milicojn de la Kulturo. Tiuj homoj malblindigas la kamparajn kamaĉojn, pri kiuj nun fieras la ĉefo de tiu brigado en subsektoro de Madrido.

La komandanto diras ĝuste:—Tie (k li montras per fingro la kontraŭajn tranĉeojn) oni ne havas intereson por ke la soldatoj sciu legi. Verŝajne, oni konsideras danĝere, ke ili povu pripensi k kompreni. Sed inter ni, okazas la malo. Ni volas, ke ĉiu soldato sciu bone, por kio li luktas. Ju pli vasta lia kulturo, des pli kuraĝa lia revolucia spirito. Tial mi konsideras, kvazaŭ granda venko, la fakton, ke dek el niaj soldatoj kapablas jam legi k skribi.

Iu kamparano postenas apud nesto de mitraliloj. Kelkaj kugloj zumas. —Se mi estus vundita, mi almenaŭ povus legi ion en la hospitalo... Febra soifo, por la simpla arto deĉifri la sencon de literoj en ordigita vico, regas nun ĉe la kamparanoj kiuj renkontas instruistojn sub speciala formo de oficistoj.

Sur la murgazeto de la brigado, estas legebla jena enskribaĵo: «Ĉiun tagon, unu venko!». Kaj la hodiaŭa venko tute estas bonega, ĉu ne?

RESUMO

Aperis resumo pri la, ĝis nun plenumita, tasko de la Milicoj de la Kulturo en ĉiuj batalfrontoj. Laŭ ĝi, la diversaj Inspektoj prezentas la sekvantajn ciferojn:

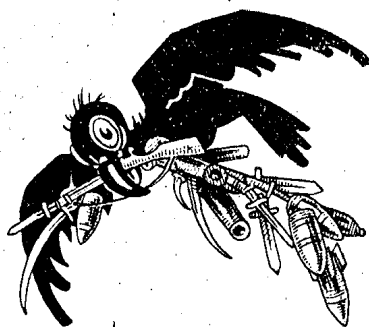
Klasoj faritaj: { Individuaj 39.252.
Kolektivaj 61.526.
Numero da analfabetoj: 95.900.
Lernis skribi k legi: 13 142.
Bibliotekoj kreitaj: 112.
Prelegoj okazintaj: 2.179.
Artikoloj publikigitaj: 855.

Krom tio, la Milicoj de la Kulturo kontribuis al la propaganda laboro de la komisaroj per laŭligiloj al la malamiko, kunlaborante ankaŭ en la gazetoj eldonitaj de la Armeo k fondis multenombrajn ripozejojn por la batalantoj. Ili zorgas akurate pri projekcio de instruaj filmoj, disaŭdigo de gramofondiskoj k prezentas teatraĵojn en kazernoj k hospitaloj.

El tio ĉi rezultas, ke la Milicoj de la Kulturo havas taŭgan rolon, kiun ili plenumas tre fervore k sukcese.

TIMO AL LA VIVO

Unu tagon, antaŭ kelkaj monatoj, post aera bombardado sur Madridon, hazarde mi troviĝis en la strato Leganitos kie du domoj falis je ruinoj. Roto da brigadanoj laboregis en la savaj taskoj. Inter la rubo jam estis aperintaj dek kvin kadavroj—virinoj, infanoj, maljunuloj—iu milicano venis kuranta k pene faris vojeton inter ni per la kubuto. Li estis ŝoforo de la Stabo; liaj ĉefoj donis al li tri permesajn tagojn por vidi la familion. Ĉiuj liaj parencoj, eĉ lia juna edzino, pereis inter brikoj k ŝtonoj. Kelkaj kadavroj estis tie, kuŝantaj vice apud muro. La milicano ekploregis ĉirkaŭ li, ŝprucis solenaj k bravaj promesoj: «Ni venĝos vin, kamarado!»

La faŝista pacobirdo

Maljuna laboristo apogis la brakon sur la kruco de ŝovelilo k diris, kun malrapidaj balancetoj de la kapo: «Spite al ĉio, ni venkos. Nia fiasko estus ja kvazaŭ memmortigo de la mondo. Tio estas ja neeblal!»

«...Kvazaŭ memmortigo de la mondo...» mi memoris, multajn fojojn, pri tiuj ĉi noblaj vortoj. La laboristo esprimis tiel sian fidon je la moralaj fundamentoj de ĉiu homo, je la etikaj principoj fluantaj el la propra fizika fakto de la vivo. Franko k liaj korifeoj estas la morto. Senatente, instinkte, konfesis tion ribelinta generalo, kiam li, dum publika kunveno en Salamanka jetis la simbolan kriaĉon: «For la intelekton! Vivu la morto!»

Tra la spasmoj de epilepsio aperas kelkfoje la vero. Tra la bombasta filozofio de la faŝistoj glitas daŭre la timo al la vivo. Krom politikaj celoj, en psikologia deklivo, nur tiu timo tradicia al la vivo pelis ilin al abomena perfida ribelo. Tiu sama paniko ebligis tuj rektajn rilatojn kun aliaj samspecaj monstroj. Ĉu la freneza politiko de Hitler k Mussolini ne estas ja absurda salto en la spacon aŭ deliranta doktrino por blindaj teorioj?

Tiu deliraĵo povas ŝajni, nur al kelkaj naivaj personoj, signo de forto k aŭtoritato; sed tio estas sole la falsa potenco de frenezulo, kiu krie monologas sur la placo aŭ febre dialogas kun sia propra ombro. Tuta la faŝista politiko estas certe nur fanfara ŝelo por la kapitalista panikol

Timo al la kaŝita impeto de la popolo. Timo al la demokratio, al la kulturo, al la civilizo. Historia timo al la proletaj amasoj honorigintaj altajn aspirojn per malŝparema elverŝo de sango. Timo furioza al la vivo senhalte ekburĝonanta eĉ malgraŭ la morto...

Plene pravus do la milicano de la strato Leganitos kiam li diris: «Spite al ĉio ni venkos!» Nia lukto ne estas ordinara kverelo inter du konkurencaj fortoj. Tio estas nur erara ŝajno! Nia afero estas elmontrita kruela de plej ekstrema klopodo de la reakcio por haltigi la paŝojn de libera popolo k por tranĉi la flugilojn de ĉarmaj deziroj jam hodiaŭ plenumeblij.

Nia serena fido al la vivo estas pozitiva kontrasto antaŭ la faŝista kulto por la morto. Triumfo de negativa paniko estus fiasko eĉ por la normala evoluo de la tuta Naturo...

Ramon J. SENDER

BLANKA TERORO

Tuj kiam la respublikaj trupoj konkeris la vilaĝon Belchite en aragona fronto, la civiluloj, liberigitaj el faŝista jugo, forlasis la vilaĝon al nia ariergardo.

Tra Azuara pasis tiuj elirintoj; la lasta estas maljunulino. Ŝi estas 65-jaraĝa; ŝiaj edzo k tri filoj estis mortigitaj de la faŝistoj, en Zaragozo. Post tio, ŝi rifuĝis en Belchite, k tie okazis al ŝi pli grava teruraĵo. La tiaj faŝistoj festis la konkeron de Bilbao k kunportis ŝiajn du filinojn, post diboĉa festeno oni malvirigis ilin k, plenebriaj, ilin mortigis en la ĉirkaŭaĵoj de l'vilaĝo...

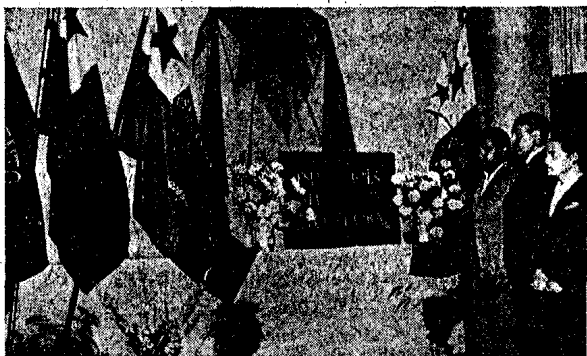
Tiu dramo angore reflektiĝas en ŝiaj morteme velkantaj okuloj k en ŝiaj palaj vangoj; ŝi aspektas kvazaŭ vinberbranco vestita per nigraj ĉifonoj. La malfeliĉulino saviĝis el la murdado, ĉar ŝi trafis rifuĝejon, inter sakoj, en la pajlejo. Kiam la faŝistoj, freneze, trakuris la vilaĝajn stratojn, serĉante rifuĝon en la preĝejo, ŝi eliris el la domo k serĉis respublikan protekton.

Nun ŝi diras: «Ne gravas vivi, sed mi preĝis, ĉar mi estas kristanino, al la Dipatrino por ke ŝi kuraĝigu min k permesu al mi vivi, ĝis kiam mi povos vidi la punon al tiaj murdistoj. Mi tion vidos, ĉar mi kredas ke ekzistas la providenco. Nek Dio nek la Respubliko povas toleri tiom da krimoj!»

La malfeliĉa virino venas al ariergardo de lojala zono. Ŝi estas la ombro de la subpremita Hispanio, de la strangolita k murdita popolo, kiu senĉese akuzos; ĝis kiam la ekzemplodona punado estos plenumita fakto. La ŝenkulpaj viktimoj de internacia faŝismo, ja meritas almenaŭ tion!

REGŬSTIGO En nia 19.º numero aperis riproĉo al «Literatura Mondo» el Budapeŝto pro manko de ordinara interŝango de tiu gazeto kun la nia. Kun plezuro ni reguŝtigas nun la aferon, post scio, ke la malgraba incidento estis nur sekvo de eraro kreinta bedaŭrinde konfuzon pri sinteno de la grava beletristika revuo, kiu—ni sincere esprimas tion—neniel meritis niajn tiel sekajn komentariojn.

DU BILDOJ DE LA SUKCESA ESPERANTO-EKSPOZICIO EN BARCELONO

Ekstera aspekto de la ekspoziciejo ĉe la ĉefa placo de Barcelono

Emocia k romantika angulo dediĉita al la murdistoj samideanoj el Kordobo. La flagoj de ĉiuj grupoj esperantistaj funebre deĵoras apud la nigra tabulo, kiu mure atestas pri abomena krimo k plej eĉe ofendo kontraŭ nia verda movado. La Komisararo de Propagando de la Generalitato kun du aktivaj membroj de la Kataluna Antifaŝista Esperantista Komitato staras respekteme

LORDO NE, ESTAS LABORISTO...

«NI NE POVAS RISKI LA VIVON DE ANGLAJ
MARISTOJ PRO IDEALO, KIU NENIOM VALORAS!»

Jen la vortoj de Duff Cooper, angla Lordo de l' Admiralaro, institucio, kiu preskaŭ samvaloras kiel alilandaj ministroj pri maraj aferoj.

Jen signifaj vortoj, kiuj montras, pli sincere ol tiuj de s-ro. Eden, la veran pensmanieron de anglaj politikistoj. Eble iam ili pentos pri tiom absurda sinteno de potenco, kiu volas aperi kiel ĉampiono pri demokratio... Feliĉe, la tuta brita popolo ne estas lordo!

MOZAIKO

● Signifoplena statistiko aperis en usona gazeto «New York Post». La faŝistaj perdoj en atako al urbo Santander estis 6315, k jen la statistiko: «Italoj 2727—Germanoj, 1614—Maŭroj, 1415—Diversnacianoj, 502—Hispanoj, 57.» Post tiuj ciferoj, kiuj bone pravas diversajn aspektojn de militista ribelo, neniu povas dubi honeste pri nia aserto, ke nia milito ne plu estas civilmilito sed internacia milito en Hispanio. La tutmonda faŝismo luktas ĉi tie k atakas nin. Jen ĉi ol!

● Manuel Portela Valladares, modera respublikano, estro de la registaro dum balotoj de 16. Februaro 1936, sone asertis en hispana Parlamento: «Mi prezidis la balotojn de Februaro. La balotado ne estis falsigita k la faŝistoj, kiuj ne havas politikan krediton en nia lando, ne atingis eĉ unu deputiton».

● La fama verkisto Emil Ludwig asertis en svisa gazeto, ke «la milito inter Francio k Germanio estos fakto se Roosevelt ne ordigas la aferojn». Radio-Parizo komentas tiun aserton k aldonas: «Francio k Anglio tro malfruis deklari reciprokan solidarecon k nun ili devas rekapti perditan tempon».

● Pere de angla konsulo, estis proponita la interŝanĝo de kelkaj virinoj k infanoj, en Mahon (insulo Menorka). Preskaŭ ĉiuj virinoj rifuzis forlasi la lojalan zonan; inter ili estis 16 monaĥinoj el kiuj nur du akceptis foriri. La ceteraj subskribis spontanee skribaĵon per kiu ili rifuzas eliri el lojala teritorio, kie ili estis k estas respektataj k loĝas plaĉe.

● Mussolini intensigas la sendadon de soldatoj al Hispanio, eble kiel plej efika respondo al anglo-franca noto. Laŭ rektaj sciigoj, en haveno Napoli estas kvar divizioj pretaj por tuj enŝipiĝo por vojaĝi al nia lando. Tiuj trupoj estas perfekte armitaj k ekipitaj.

● La faŝista «registaro» de Burgos publikigis dekretan ordonante «purigadon» de ĉiuj bibliotekoj. Tiu tasko

estas plenumota de komisiono. Per tiu dekreto oni ordonas la detruadon al ĉiuj libroj ĉtenantaj ideojn nefaŝistajn. En defendo de nia bibliografia trezoro la Centra Konsilantaro de Arkivoj k Bibliotekoj sin turnis al Internacia Instituto por Intelekta Kooperado, al bibliografiaj Societoj k al la plej gravaj Bibliotekoj en la mondo, por eviti tian monstraĵon.

● La 2. nunmonate mil kvincent hispanaj rifuĝintoj en Francio, estis senditaj al Hispanio laŭ novaj registaraj instrukcioj. Ili estis petataj elekti la zonan kien ili deziras translokigi; nur kvin dek petis vojaĝi al faŝista zono. La aliaj, mil kvarcent kvindek, venis en lojalan zonan. Tiu aspekto de hispana popola referendumo ripetigas ĉiukaze.

● La ambasadoro de Anglio en nia lando transdonis al generalo Miaja leteron de la faŝista markizo de Larios, per kiu ĉi lasta dankas pri nia sinteno rilate al lia nevino k aliaj familianoj, kiuj estis kaptitaj en Brunete. Jen nova pruvo pri niaj asertoj. En la lojala zono la kaptitoj estas dece traktataj!

● Laŭ oficialaj sciigoj el Romo, ĝis la 20. Septembro estis revenintaj en Italio, 14.000 soldatoj malsanaj k vunditaj, k la oficiala listo de mortintoj atingis la ciferon 1226. Post tiu oficiala statistiko, itala registaro ankoraŭ

cinike parolas pri italaj «volontuloj».

● La 5. nunmonate, vespere, kelkaj fiŝkaptistoj kaptis en Calpe (provinco de Alicante) torpedon, kiu estis ekzamenita. Ĝiaj detaloj estas jenaj: Longeco 5'20 metroj, diametro 0'45 metroj. Tio koincidas nur al torpedoj de itala deveno, k tiajn torpedojn uzas nur la italaj submarenoj H-1, H-2, H-3, H-4, H-6, H-8, X-2, k X-3 tipo Bernardi. En germana eskadro ne estas uzataj torpedoj kun tia diametro. La torpedo estas trovita apud la loko kie estis torpedita la angla militŝipo «Basilisk».

● Iom post iom oni ekkonas pliajn detalojn pri la agoj de la bando de la spiono Troncoso, faŝista komandanto arestita en Francio. Lia bando preparis atencojn, organizis atakojn al submarenoj, plenumis kontrabandon de armiloj por la francaj faŝistoj, k nun ni sciigas pri alia rolo kiun ili ludis. Ili akompanis la faŝistajn toreatorojn, kiuj vojaĝis en Francion, por garantii ilian revenon al faŝista zono k por enspezi la frankojn.

● Post la grava parolado de usona prezidento Roosevelt, d-ro. Negrin, prezidento de nia registaro, dimis al ĵurnalisto, dum intervjuo: «La vortoj de Roosevelt, plifortigas la movadon kontraŭ la procedoj de perforto. Se Italio k Germanio forlasus nian lukton, ni venkus antaŭ ol proksima printempo. Se ili ne foriras el ĉi tie, ĝenerala milito nepre eksplodos, k tion oni povas ankoraŭ eviti».

● La germana ministro pri militaj aferoj von Blomberg alvenis al urbo Funchal, en portugala insulo Madeira, sur germana militŝipo «Grille». Laŭ germanaj sciigoj tiu vojaĝo celas nur al ripozo, sed ni timas ke estonte nia maldanka najbaro Portugalio estos devigata «cedi» kelkajn koloniojn al «sindona» nacisocialista Germanio.

LA POEZIO PROFANITA ĈE LA KORPO DE POETO...

Tra aragona fronto; venis al nia zono forkurinto, kiu donis al ni sciigojn rilate al mortigo de la granda popola poeto Frederiko Garcia Lorca.

Post la ribelo—li diris—la poeto rifuĝis en franca konsulejo. Per ruzaĵo oni atingis, ke li eliru k tuj li estis kaptita de la civilgardistoj, kiuj ege malamis lin pro tio ke li verkis romancon pri la hispana civilgardio. La saman nokton, li estis kondukita al kampara loko; 18 kilometrojn for el la urbo Granada. Oni ordonis lin marŝi dum la automobilaj lampoj lumigis lian korpon. La civilgardistoj, ŝirmataj malantaŭ la aŭtomobilo, estis pretaj pafi kiam Garcia Lorca turnis la kapon k petis paroli; ne atendante la permeson li komencis paroli, per firmaj k klaraj vortoj; en defendo de tio, kion li plej amis: La Libero! Li laŭdis la popolan idealon k la lukton kontraŭ la barbareco. Tiuj vortoj kaŭzis miregon k indignon al la ekzekutistoj. La leŭtenanto, kiu ilin komandis, kolere alpaŝis lin per pistolo k ordonis la gardistojn fusilpafi. Kiam ili atingis faligi la poeton, tuj rapidis al li k senkompare batis lin. La leŭtenanto alproksimiĝis al kadavro de Frederiko Garcia Lorca k uzis ĉiujn kuglojn, kiujn li havis en pistolo. Pioniro de la poezio, tra multaj vundoj, montris papavojn...

BRITA HUMORO

FEINA RAKONTO

Per publikigo de ĉi tiu artikolo de H. N. Brailsford, ni nur celas prezenti specimenon de mordanta kritikisto pri Anglio, verkita de anglo mem. Sed, kompreneble, ni tute ne intencas ofendi iun personon aŭ grupon el tiu ŝata lando.

Foje estis en ĉi tiu insulo (Britio) iu Laborista Partio, tiel kuraĝa kiel decida, ke ĝi estis sensimila en la mondo. Ĉio okazis subite! Dum longaj jaroj, la partio kvazaŭ vegetis sub la influo de sorĉisto; sed iu bona feino detruis ties povon. Tiam refariĝis socialistoj ĉiuj, kiujn la sorĉisto gvidis. D-ro. Dalton ĵetis sin al la kolo de Harry Pollit kiel kisis lin. S-ro. Bevin brakpremis al Jimmy Maxton apud la leonoj de Trafalgar Square kiel Sir Walter Citrine forĵetis siajn orden-insignojn en la riveron Thames.

Kaj tiam, karaj infanoj, ĉu vi divenas, kio okazis? Ili rigardis ĉirkaŭ si kiel rimarkis, ke estis du militoj en la mondo. «Tio ne povas esti!»—ili diris—(kiel ili sentis tion vere). Kaj plej mirinde ili ne decidis kuri al *Foreign Office* por demandi, kion ili devas pensi kiel fari. Ili ekagis, nature kiel spontanee je sia propra konto. Ili forgesis, ke ili estas eroj de la Brita Imperio. Neatendite ili memoris, ke ili apartenas al la laborista klaso. (Memoru, karaj geinfanoj, ke tio ĉi estas simpla feina rakonto. En la feinaj rakontoj ĉio ja povas okazil!)

Pri Hispanio ili sin okupis unuavice: «Ĝi situas ĉe nia pordo. La hispanaj viroj kiel virinoj pensas same kiel ni mem. Ni povas kompreni iliajn problemojn sen bezono fari penigan ekzercon je mensa gimnastiko. La problemoj tie estas tre ĝe ĉi simpla. Sufiĉis unu jaro por ke tiu lando, tute sensperta pri organizarto, akiris organizformon. Ĝi havas sufiĉe da homoj. Ĝiaj plej bonaj volontuloj, laboristoj, vizitis la militlernejojn por igi oficiroj. La junaj rekrutoj, senpacience kiel fiere, kunportas fusilon kiel estas hodiaŭ pli bonaj soldatoj ol tiuj veteranoj, kiuj elportis la heroan lukton dum pli ol unu jaro... Sed mankas al ili armiloj».

La Partio dediĉis unu tagon al Hispanio. En ĉiuj laborejoj okazis monkollektado. En ĉiuj vilaĝoj kiel urbetoj okazis mitingoj. Oni komprenigis al la plej simplaj, plej malkleraj laboristoj, knaboj kiel knabinoj, ke ilia libero kiel la estonto de la tuta proleta klaso en Eŭropo dependis de la milito en Hispanio.

Inter la laboristoj, en la Sindikatoj, kredite aŭ kontante, kolektiĝis dek miloj da sterlingaj funtoj. Kaj per tio, oni aĉetis la kanonojn Lewis (mi ne diros kie—silentu, karaj infanoj!—mi scias la lokon, sed ni ne priklacu la aferon...)

Kaj tiam okazis unu el la plej surprizigaj faktoj tra la Historio de ĉi tiu insulo. La kanonoj estis ŝargataj en la Transportdomo. Formiĝis grandega manifestacio. Estis tie komunistoj kiel membroj de la Laborista Partio kiel eĉ kelkaj liberaloj; sed la plej brila sektoro konsistis el la plej emfazaj gvidistoj de la *Trade-Unions* kun siaj horloĝĉenoj, siaj orden-insignoj kiel siaj rondaj kiel komfortaj korpoj.

Ili pasis antaŭ la Parlamento. La bronza figuro de Cromwell, salutis ilin per sia pugno levita, dum ili defilis (memoru geinfanoj, ke temas pri feina rakonto). Tiel ili alvenis en la havenon kun s-ro. Attlee, sinjoro Greenwood kiel s-ro. Dalton ĉefronte. Survoje atingis ilin la sekretario de la *Foreign Office*, kiu, tute konfuzite, memoriĝis la manifestaciantaron pri tio, ke Anglio ne estas intervenista lando je la nomo de sinjoro Eden!

«—Ni ankaŭ ne»—respondis s-ro. Attlee. «—Same kiel Hitler kiel Mussolini. Ni nur bedaŭras, ke ni ne estis ne-intervenantoj unu jaron pli frue ol la faŝistoj. Sed, pli bone estas malfrue ol neniam.»

Per sia ŝancelanta tono de Oxford, la sekretario balbutis interdente ion pri la eblo, ke la tuta opozicio de Lia Reĝa Moŝto estu arestita antaŭ ol ĝi trafus la havenon. «—Provu!»—kriis Walter Citrine. «—Provu tion fari kiel post 24 horoj la registaro devos alfronti ĝeneralan strikon.»

La ceteraj okazaĵoj en la tago estis bruaj, sed sen malagrablaj sekvoj. La *East End* feris. La popola urbestro, kun siaj insignoj, atendis la manifestacion por akompani la ŝarĝaŭtomobilojn ĝis la ŝipo, kiu elbordiĝis enmeze de la ĝojkrioj el centoj da miloj da gelaboristoj. Tiel finiĝis la farso de la Komitato pri Ne-Interveno, kiu ne jam plu kunsidis!

Kiam la popolo de Francio sciigis pri la novaĵoj el Londono, la du tieaj laboristaj partioj decidis ne fari malpli ol aliaj britaj kamaradoj. Ili kolektis ankaŭ armilojn kiel volontulojn, kiel kun s-ro. Jouhaux (speco de franca Citrine) ĉefronte, ekmarŝis manifestacie kun deputitoj kiel eĉ senatanoj en unua vico, al la hispana landlimo. Ili transpasis ĝin triumfe kun sia ŝarĝo. Ankaŭ ili estis pretaj, ne interveni, kiel la plej bonaj ne-intervenistoj.

Tiamaniere finiĝis la krimo, kiu makulis nian civilizon laŭlonge de unu jaro kiel tri monatoj. La malpermeso rompiĝis. La hispana registaro akiris el Londono kiel el Parizo, tiom da bataliloj, kiom ĝi bezonis. La soldatoj kreiĝas pli rapide ol la maristoj. En la Clyde, en la Tyne kiel en la Thames, la Laborista Partio rekrutis malkaŝe kontingenton da ŝip-volontuloj, bone ekipitaj kiel preparitaj.

Post unu monato, la Respubliko kontrolis la tutan hispanan marbordon. Post duonjaro, ĝi estis jam sufo-kinta la faŝistan invadon!

REVENO AL LA RBALO

Sed tio, karaj geinfanoj, estas feina rakonto. Ankaŭ ĝi ne okazis. Ĉu vi volas, ke mi rakontu al vi tion, kio vere okazas? Bonvolu do aŭskulti:

En Genevo oni eĉ ne vidas la faktojn tra la lorno de la malkuraĝo. Eĉ Litvinov mem ne kuraĝis prezenti la pruvojn, kiujn li posedas, kiuj elmontras, ke la italaj submarenoj dronigis du sovetajn ŝipojn. La tuta mondo scias, ke en la lastaj provokistaj eksceso en Parizo kiel en aliaj lokoj de Francio, partoprenis same oficialaj agentoj italaj kiel privataj agentoj de Franko.

Post mallonga montrado de kuraĝo por alfronti la piratojn, ĉe la Konferenco en Nyon, la registaroj de Francio kiel Britio preparas la akcepton de la piratega Italio en la planoj por forigo de la pirataro, sub kondiĉo je egaleco. Intertempe la reprezentanto de Italio en Genevo estas doninta al s-ro. Delbos, franca ministro por Eksterlandaj Aferoj, la kutimajn garantiojn: kiam la Respubliko estos fordetruta, foriros el Hispanio, kiel speciale el Balearaj Insuloj, la italaj trupoj.

Italio agas, kiel ĉiam, kun videbla trompa intenco. Mussolini, antaŭ ol interparoli kun Hitler, provas ruze, ĉe Parizo kiel Londono, ĉu konvenos pli al li ligi sian sorton al ili ol al Berlino. Ambaŭ partoj konas lin bone kiel ambaŭ tial, esperas subaĉeti lin por kelke da tempo. Estas komedio pri malforteco, en kiu tiu homo, kiu kapablos agi sen honoro kiel senskrupule, povas gajni ĉion.

Tri institucioj disputas vete la premion por la malkuraĝo: La brita *Foreign Office*, la franca *Quai d'Orsay* kiel la angla Laborista Partio. Kiu el la tri kolonoj estas pli preta ffordoni sin al la retoj de la trompo?

Unu tago de prokrasto, en la helpo, povas esti unu jaro de doloro ekstere de Hispanio...

Hispanaj mondonacoj.....	4478'80	
Eksterlanda subteno:		
11571'82 fr. fk.	} ŝanĝo en pesetoj..	19994'—
596-2 ŝil.		
662'10 gd.		
991 svd. kr.		
107 dol.		
1002'60 bg. fk.		
505 ĉk. kr.		
5 arg. pes.		
120 fin. mk.		
110'25 nvg. kr.		
PESETOJ...	24472'80	

Presejo.....	7572'05
Papero.....	4621'35
Afranko.....	7481'50
Kliŝoj.....	631'25
Malgrandaj elspezoj.....	549'40
Vojaĝo Delegitoj.....	1870'—
En kaso.....	1747'45
PESETOJ...	24472'80

Niaj kontoj estas klaraj; ili pruvas la oftajn deklarojn pri absoluta manko de ŝtata aŭ partia financa rimedo, krom la libervolaj kotizoj de niaj legantoj. Tiu grava detalo—motivo de fiero—devas esti ankaŭ serioza respondeco, por niaj amikoj, klopodi ĉiel ajn ke la mil pesetoj, kiujn nepre oni bezonas por ĉiu numero, estu ĉiam akurate pretaj, kiel vigla resumo de obatina fervoro al nia popolfronta entreprenado.

Valencio 15. Oktobro 1937.

LA ADMINISTRACIO

ABONMANIERO

Nia gazeto ne havas fiksan abonprezon. Ĝi eldoniĝas nur per laŭvola individua monhelpo de sia legantaro. Ni elektis tiun sistemon ĉar tiel, ĉiu kroma sumeto de tiuj, kiuj povas pagi iomete plie, ebligas la ricevon de agrabla legaĵo al multaj, kiuj pro senlaboreco, aŭ aliaj kaŭzoj, ne povas pagi sian propran kotizon. Tial, se la enhavo k celo de la revuo estas por vi aprobinda k plaĉa, pagu vian liberan abonon al iu ajn el niaj internaciaj agentejoj:

GENERALA INTERNACIA ADRESO
nur por mono

GUSTAVE FARENC
55, Rue Brise-Pain
Poŝtekkonto 15944 Orleans
ORLEANS (Loiret) FRANCIO

NEDERLANDA ADRESO
nur por mono de holandanoj

PETRO van der PLANK
Van Speijkstraat, 48-1
poŝtigiro 245542
AMSTERDAM W. Nederlando

ANGLIO.—K-do O. MELTON.—25 Fowler Str. Nechells, BIRMINGHAM 7

SVEDIO.—ARBETAR ESPERANTISTEN.—Barnhusgatan 8 ö. g. n. b.,
Poŝtigiro n.º 53411, STOCKHOLM

BELGIO.—K-do M. DELFORGE.—35, Rue de Heigne,
Poŝtigiro 199106, CHARLEROI

REDAKCIA ADRESO POR ĈIO ALIA

POPOLA FRONTO — Mar, 25, Valencia (Hispanio)

NIA MUNICIO,

Valencia esperantistaro	174	ptoj.
C. M.—Utiel	15	»
P. S.—Orihuela	32	»
S. M.—El Escorial	5	»
J. G.—Torrebaja	3	»
J. A.—Utiel	10	»
M. E.—Córdoba (Resp. Arg.)	25	»
Grupo «Juneco».—Catarroja	15	»
R. B.—Ademuz	25	»
D. K.—Benicasim	25	»
A. S.—Callosa Segura	5	»
J. B.—Callosa Segura	5	»
T. M.—Callosa Segura	5	»
A. M.—Callosa Segura	5	»
W. B.—Högsby	5	sv.kr.
D. V.—Arnhem	2'50	gd.
J. A. V. A.—Maashuis	1'50	»
B. H.—Leenwarden	1	»
FLE Sekcio 4.—Rotterdam	2'14	»
E. J. A.—Long Eaton	5	ŝil.
E. C. M.—Johannesburg	5	»
B. E.—Cardiff	1	»
S. P. W.—Finedon	2	»
E. T.—London	4	»
P. J. C.—Letchworth	5	»
E. P. O.—London	5	»
J. S.—Veijprty	11	ffr.
J. C.—Plonguerneau	20	»
A. B.—Eskilhuna	36	»
J. B.—Lille	5	»
J. K.—Plzen	85'71	»

P. Th.—Beauthiel	5	ffr.
G.—Saint Aignau	10	»
P. Orleans	10	»
G. F.—Orleans	10	»
A. M.—Montpellier	20	»
J. F.—Fecamp	5	»
C. P.—Vaulx en Velin	10	»
A. R.—Chartres	5	»

LASTA HORO

Ankoraŭfoje Asturiol kvankam la malamiko ĉiutage gajnas terenon, tio kosta al ĝi grandajn damaĝojn pro nepriskribebila rezisto de la ministoj.

En la frontoj de Madrido regas nun trankvilo. Nia ofensivo en Aragono ne haltas. En Andaluzio fiaskis kelkajn provojn de la faŝistoj ataki nin surprize. En la internacia fronto ŝajnas aperi lumeto ĉe la horizonto...

RIMARKO Kun ĉi tiu numero finiĝas la unua jarkolekto. Estus interese scii, por postaj arangoj, ĉu multaj legantoj bindis kontentige siajn ekzemplerojn.

E. C. M.—Johannesburg.—Via kritikon neniel ĝenas nin. Eble vi 'pravas, sed' komprenu, ke ni suferas dum la aliaj malrapide k videble sen granda zorgo diskutas, estante kulpaj, pro sia troa toleremo, pri la nuna situacio, kiun ili pli facile povus evii pli frue. Dankon pro via mondonaco.

J. S.—Campo Quijano.—Viaj antaŭaj leteroj akurate trafis nin. Nun ni havas la lastan (15. Aŭg.) k notas bone la enhavon. Vian monsendon ni kvitancis en «Nia Municio» de numero 9.

S. J. S. (B. L. E. A.)—Londono.—Dankante vian monsendon, ni notas ĉion ceteran k esprimas al vi fratane saluton.

R. B.—Adamuz.—Vi povas imagi, ke ni prenis plene vian vidpunkton ĉar ni kun naŭzo travivis la aferon.

Finlandano.—Helsinki.—Via tre plaĉa letero gojigis nin k ni notas la enhavon kun intereso. Viaj gazetsendaĵoj trafis nin gustatempe. Ni ne konas la personon, pri kiu vi demandas nek scias ion pri li.

J. B.—Londono.—Ni akurate ricevis viajn du lastajn leterojn k ni gojas konstati denove, ke ni plene interakordigis. Ĝis nova!

B. G.—Gablonz.—Bedaŭrinde, ni ne konas funde la situacion. Pro tio, ni devas limigi al supra aludo. K-do, J. B. skribas al vi rekte per poŝto.

T. K.—Trebic.—Ne sen emociu ni legis vian salutleteron, por kiu vian monstrosan komprenemon k fervoran simpation. Ni transdonos la leteron al k-do. F. A., kiu certe gojas legante ĝin.

B. K.—Amsterdam.—Piezure ni akceptis vian leteron, kies esprimojn ni kore dankas. Ni notis vian novan adreson.

H. N.—Malmo.—Kun danko ni notis la enhavon de via letero, en oportuna tempo ni kvitancos pri la monsendo en la koncerna fako de la gazeto.

K. K.—Nynasham.—Pri viaj honestaj sentoj ni neniel dubas. Tial ni legis vian estimatan leteron kun profunda intereso. Ni eble erarus opiniante pri la situacio ĉe vi, same kiel vi eraras pri nia afero, spite al la legaĵoj, kiujn vi mencias. Se pro suspektemo pri parteco de unu fonto, vi englutas facilanime ĉion, kio devenas el alia pasieca deveno, vi neniam havos ĝustan opinionon pri la cirkonstancoj. Nian sintenon ni jam sufiĉe klarigis, sed ni ne povas evii, ke vi pensu laŭplaĉe. Koran saluton!

KORESPONDADO

Simple trilingva anonceto 4 f. fr.

NORVEGIO.—K-do. Alfred Melbye, Tagerheims gt. 30, Oslo, dez. interŝangi, je aliaj aĵoj, hispanajn glumarkojn pri bonfarado k propagando.

SOVETIO.—K-do. Hubks Ivan, ul. Ostrovs-koho, 5, Ch. Ch. T. I. Charkov 23, dez. kor. ĉ. l. p. ĉ. t. prefere Hispanio, Ĉinio, Indociĉio, Turkio, Hindio k Mekskio nepre respondo!

Presejo de J. Olmos, Alicante, 35, Valencia